

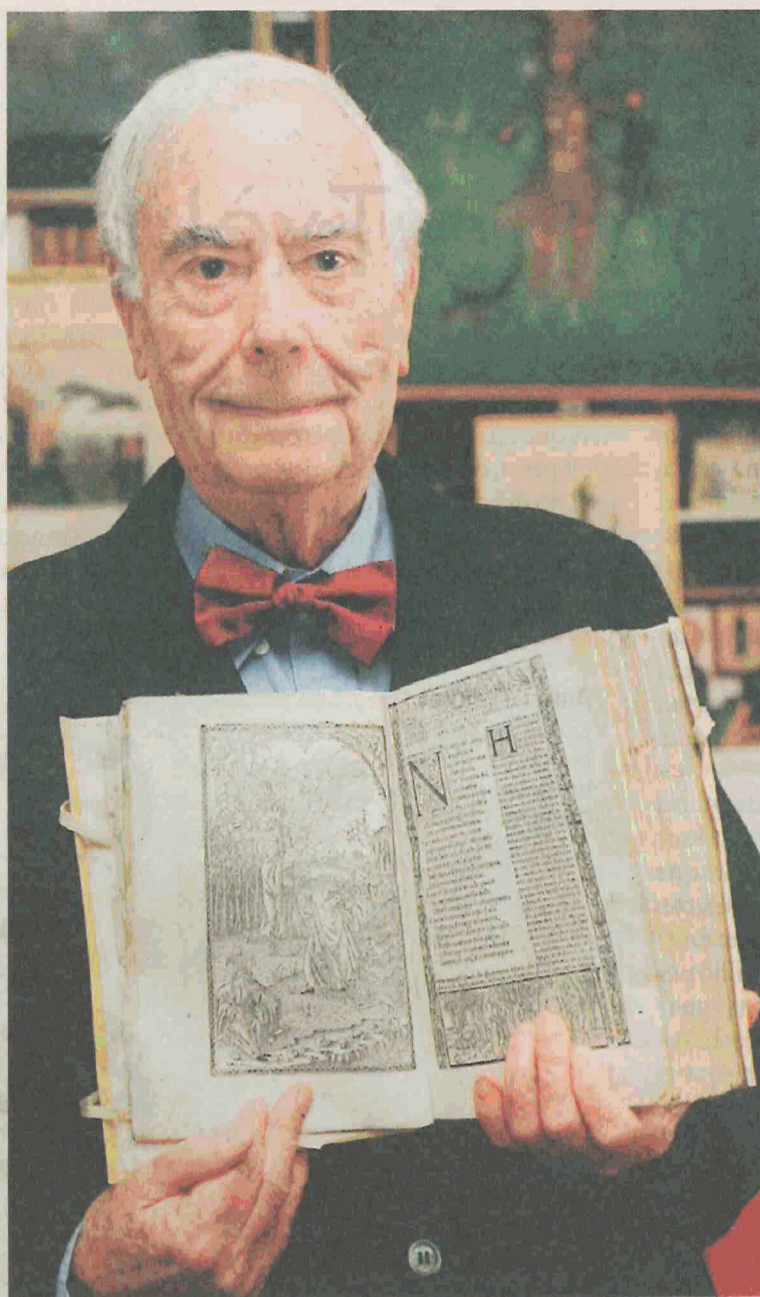
Veritats i mentides

Tinc una amiga escriptora i sé, per experiència, que al cor de qualsevol escriptor hi nia un mentider compulsiu. No un falsari, un enredaire, ni un estafador, sinó un creador de faules, un modificador de la realitat. O, si no, de què li vindria escriure? Interpretar qualsevol història segons el seu parer i enginy. Escriure, diuen alguns, és simplement, o bé explicar-se les coses un mateix segons la pròpia capacitat intel·lectual, o bé intentar conformar els diversos sistemes al propi sistema.

Un cop aconseguit aquest procés dialèctic, es passa a provar de narrar-lo, de manera apropiada, a un tercer, el futur lector (com podeu comprendre aquesta exposició no és meua, sinó d'un savi en aquestes coses). El primer període és merament mental i interioritzat, inofensiu, doncs; en el segon i posteriors períodes és quan hi entra el procés de fabulació, és quan apareix la interpretació del que s'ha observat, en forma de mentida o, si voleu, d'afirmació conscient d'una cosa que no correspon a la vulgar realitat, que és com defineixen la mentida la majoria de diccionaris. Això referint-nos als gèneres artístics, és clar; sense voler entrar, per no caure en la grolleria, en el terreny del periodisme o de la historiografia.

El millor i més genial mentider de la literatura contemporània catalana ha estat, sens dubte, Perucho. En l'obra de Joan Perucho no hi ha déu que sigui capaç de desstriar quina quantitat d'elements, literaris, geogràfics, científics, lingüístics... són verços, i quina altra quantitat són mera invenció de l'autor. Veges miracle! No obstant això, sens dubte cal comptar-lo entre els millors escriptors catalans del segle XX.

He escoltat algunes raons del perquè un se sent temptat d'escriure i arriba a perpetrar-

Joan Perucho és un dels millors i més genials mentiders de la literatura contemporània catalana, opina Bienve Moya / XAVIER CARRIÓN

ho. Hom diu que el més habitual és per superar les pors personals; per decepcions, limitacions humanes (inclosa la mort, limitació definitiva). Fa un cert temps, en algun diari, vaig llegir que el dramaturg valencià Sanchis Sinisterra opinava que "per molt talent que pugui assolir un escriptor, en origen, l'impuls que el mena a escriure és sempre la incapacitat d'expressar-se d'una altra manera més natural". A pesar d'aquest manament que, segons Sanchis Sinisterra, ens portaria

a escriure, caldria assumir que alguns personatges ho hagin fet per traspassar a la humanitat concepcions intel·lectuals que han previst en perill de desaparèixer. En aquests podriem atribuir-ho a voluntat de transcendència, fins i tot de redempció. L'artista, freqüentment, arriba a caure en la vanitat, sovint fonamentada. L'hàbit de mentir no ha de ser essencialment pervers; aquí tenim allò de les mentides pietoses. En canvi, sí que es pot arribar a la perversió a través de l'exercici de la veritat com a valor excoent. És virtut prou humanitària anar sempre amb la veritat penjada als llavis? Veracitat i veritat són termes idèntics? Signifiquen el mateix? No ho crec així.

Els entusiastes de la veritat, els virtuoses de fer patent la crua realitat, em fan més por que gràcia. Penso que a través de l'exercici de la mentida, o l'aproximació a la veritat (no de l'engany), sovint es pot arribar a un coneixement de la realitat ben acceptable; recordem l'adagi que assegura que un clau en treu un altre. Així, amb l'ús del dubte i la incertesa (un grau menor de la mentida) es pot arribar a conèixer

una mica de veritat que amb la insistència per la veritat crua i descarada mai no es podria arribar a esclarir, perquè a voltes la veritat és tan agressiva que val més, si no ignorar-la, almenys desarmar-la, o confinar-la a la presó dels records. Tot i que els psicoanalistes puguin opinar que aquesta mena de processos creen traumes que tard o d'hora passen factura al nostre seny, recordo també que Goya opinava que els somnis de la raó creaven monstres... o la cosa no anava per aquí? *

MOTACIONS MÀRIUS SERRA

Galamons?

A Vilassar (de Dalt) trobo que anomenen galamons els capgrossos. El terme galamó designa el sotabarba (prominent) i els diccionaris també hi acullen usos balears relacionats amb una malaltia de les ovelles que els provoca inflor a la part anterior del coll. De fet, l'Alcover-Moll recull el terme *galamona* a Eivissa i el defineix com un goll, un tumor que es forma a la part anterior del coll humà. Té una certa lògica,

doncs, que els vilassarencs usin aquest mot per referir-se a una criatura tan elàstica com la larva aquàtica que la majoria de parlants anomenen capgròs. Però galamons no n'és pas l'única variant. Els capgrossos canvien molt sovint de nom. A la Bisbal d'Empordà els anomenen papibous, a Banyoles greixandos, a Cassà de la Selva carbassudes, a Amposta samarucs, a la Cellera de Ter calabutins i a la Seu d'Urgell, entre moltes altres locali-

tats, culleretes. Quan totes aquestes criatures es fan grans esdevenen aquesta mena d'animals que anomenem vulgarment granotes i gripaus. I la història dels mil noms torna a aparèixer. Els gripaus quan salten per Olot són galàpets, si pugen per Roses esgalàputs, a Cardona de vegades s'han de sentir dir grapals, a la Bisbal, entre d'altres, escalipatxos i fins i tot en un indret tan proper a Barcelona com Mollet són anomenats galipaus. *

É

És virtut prou humanitària anar sempre amb la veritat penjada als llavis? Veracitat i veritat són termes idèntics?

Opinió

Veritats i mentides

És virtut prou humanitària anar sempre amb la veritat penjada als llavis?

Veracitat i veritat són termes idèntics?

Tinc una amiga escriptora i sé, per experiència, que al cor de qualsevol escriptor hi ha un mentider compulsiu. No un falsari, un enredaire, ni un estafador, sinó un creador de faules, un modificador de la realitat. O, si no, de què li vindria escriure? Interpretar qualsevol història segons el seu parer i enginy. Escriure, diuen alguns, és simplement, o bé explicar-se les coses un mateix segons la pròpia capacitat intel·lectual, o bé intentar conformar els diversos sistemes al propi sistema.

Un cop aconseguit aquest procés dialèctic, es passa a provar de narrar-lo, de manera apropiada, a un tercer, el futur lector (com podeu comprendre aquesta exposició no és meua, sinó d'un savi en aquestes coses). El primer període és merament mental i interioritzat, inofensiu, doncs: en el segon i posteriors períodes és quan hi entra el procés de fabulació, és quan apareix la interpretació del que s'ha observat, en forma de mentida o, si voleu, d'afirmació conscient d'una cosa que no correspon a la valgar realitat, que és com defineixen la mentida la majoria de diccionaris. Això referint-nos als gèneres artístics, és clar; sense voler entrar, per no caure en la groïlleria, en el terreny del periodisme o de la historiografia.

El millor i més genial mentider de la literatura contemporània catalana ha estat, sens dubte, Perucho. En l'obra de Joan Perucho no hi ha déu que sigui capaç de des- triar quina quantitat d'elements, literaris, geogràfics, científics, lingüístics... són veracos, i quina altra quantitat són mera invenció de l'autor. Veges miracle! No obstant això, sens dubte cal comptar-lo entre els millors escriptors catalans del segle XX.

He escoltat algunes raons del perquè un sent temptat d'escriure i arriba a perpetrar-

Joan Perucho és un dels millors i més genials mentiders de la literatura contemporània catalana, opina Bienve Moya / XAVIER CARRIÓ

ho. Hom diu que el més habitual és per superar les pors personals; per decepcions, limitacions humanes (inclosa la mort, limitació definitiva). Fa un cert temps, en algun diari, vaig llegir que el dramaturg valencià Sanchis Sinisterra opinava que "per molt talent que pugui assolir un escriptor, en origen, l'impuls que el mena a escriure és sempre la incapacitat d'expressar-se d'una altra manera més natural". A pesar d'aquest mancament que, segons Sanchis Sinisterra, ens portaria

a escriure, caldria assumir que alguns personatges ho hagin fet per traspasar a la humanitat concepcions intel·lectuals que han previst en perill de desaparèixer. En aquests podríem atribuir-ho a voluntat de transcendència, fins i tot de redempció. L'artista, freqüentment, arriba a caure en la vanitat, sovint fonamentada. L'hàbit de mentir no ha de ser essencialment pervers; aquí tenim allò de les mentides pietoses. En canvi, sí que es pot arribar a la perversió a través de l'exercici de la veritat com a valor excloent. És virtut prou humanitària anar sempre amb la veritat penjada als llavis? Veracitat i veritat són termes idèntics? Signifiquen el mateix? No ho crec així.

Els entusiastes de la veritat, els virtuosos de fer patent la crua realitat, em fan més por que gràcia. Penso que a través de l'exercici de la mentida, o l'aproximació a la veritat (no de l'engany), sovint es pot arribar a un coneixement de la realitat ben acceptable; recordem l'adagi que assegura que un clau en treu un altre. Així, amb l'ús del dubte i la incertesa (un grau menor de la mentida) es pot arribar a conèixer una mica de veritat que amb la insistència per la veritat crua i descarada mai no es podria arribar a esclarir, perquè a voltes la veritat és tan agressiva que val més, si no ignorar-la, almenys desarmar-la, o confinar-la a la presó dels records. Toti que els psicoanalistes puguin opinar que aquesta mena de processos creen traumes que tard o d'hora passen factura al nostre seny, recordo també que Goya opinava que els somnis de la raó creaven monstres... o la cosa no anava per aquí? *

MOTACIONS MÀRIUS SERRA

Galamons?

A Viassar (de Dalt) trobo que anomenen galamons els capgrossos. El terme galamó designa el sotabarba (prominent) i els diccionaris també hi acullen usos balears relacionats amb una malaltia de les ovelles que els provoca inflor a la part anterior del coll. De fet, l'*Alcover-Moll* recull el terme *galamona* a Divissa i el defineix com un goll, un tumor que es forma a la part anterior del coll humà. Té una certa lògica,

doncs, que els vilassarencs usin aquest mot per referir-se a una criatura tan elàstica com la larva aquàtica que la majoria de parlants anomenen capgròs. Però galamons no n'és pas l'única variant. Els capgrossos canvien molt sovint de nom. A la Bisbal d'Empordà els anomenen papibous, a Banyoles greixandós, a Cassà de la Selva carbassudes, a Amposta samarucs, a la Cellera de Ter calabutins i a la Seu d'Urgell, entre moltes altres localit-

tats, culletes. Quan totes aquestes criatures es fan grans esdevenen aquesta mena d'animals que anomenem vulgament granotes i gripaus. I la història dels mil noms torna a aparèixer. Els gripaus quan salten per Olot són galapets, si puguen per Roses esgalaputs, a Cardona de vegades s'han de sentir dir grapals, a la Bisbal, entre d'altres, escalipatxos i fins i tot en un indret tan proper a Barcelona com Mollet són anomenats galipaus. *

Opinió